

گروه تروریستی تکفیری داعش

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مقدمه

رشد گروه های تروریستی در سال های گذشته در منطقه خاورمیانه نشان دهنده فصل جدیدی از مسائل امنیتی در منطقه است. گسترش سریع گروه تروریستی داعش در عراق و سوریه بیانگر این نکته است که حرکت تروریستی دیگر در قالب سنتی و درون کشوری صورت نمی پذیرد بلکه فرآیند جهانی شدن و سیستم ارتباطی جدید ابزارهای نوینی هستند که امکان سازماندهی و اقدام فرامرزی را فراهم آورده اند.

ریشه های داعش

ریشه های تشکیلات داعش به گروه «القاعده عراق» بازمی گردد که به لحاظ فکری برگرفته شده از اندیشه های افراطی ابو مصعب الزرقاوی هستند. هنگامی که در سال ۲۰۰۶ م ابو مصعب بواسطه نیروهای امریکایی و سازمان اطلاعات عراق کشته شد، ابویوب المصری بعنوان رهبر جدید این گروه انتخاب شد. به عبارت دیگر داعش شکل گرفته و جدا شده از القاعده عراق است که شامل «شورای مجاهدین» و «جند الصحابه» می باشد. در سال ۲۰۱۰ م ابوبکر البغدادی معروف به ابو دائو، در بقوبه عراق به عنوان رهبری این گروه ظهور کرد. ابوبکر البغدادی که اصالتا عراقی است پس از کشته شدن المصری بدست نیروهای امریکایی و عراقی بعنوان رهبر گروه انتخاب شد سپس وی گروه داعش را در اپریل ۲۰۱۳ به صورت رسمی و به همراه شعار و پرچم آن اعلام کرد. البغدادی طی پیامی صوتی داعش و جبهه النصره که یکی از گروه های تروریستی در سوریه است را به صورت رسمی اعلام و خود را شاخه ای از تشکیلات القاعده معرفی کرد. این در حالی بود که هر دو تشکیلات جبهه النصره به رهبری ابو محمد الجولانی و داعش به صورت مجزا فعالیت می کردند.

هرچند که الجولانی هر گونه وابستگی به داعش و همچنین الضواهری را انکار می کرد اما بدون شک این گروه نیز در راستای فعالیت ها و دیدگاه های اسامه بن لادن بود. نفوذ البغدادی فراتر از حوزه داعش رفت و باعث شد که گروه های خارج از مرز عراق را نیز در بر بگیرد به گونه ای که حتی در برابر و مخالفت با رهبر القاعده قرار گرفت. این در حالی بود که پس از گذشت ماه ها از فعالیت داعش الظواهری رهبر القاعده طی پیامی تهدیدات و نگرانی های نسبت به داعش بیان داشت و دستور عدم پیروی القاعده عراق از داعش را صادر کرد. به عبارت بهتر در این وضعیت شاهد رشد یک گروه بنیادگرایی رادیکال و مستقل از القاعده در منطقه هستیم. لذا داعش گروهی است جهادی در منطقه خاورمیانه که خارج از کنترل القاعده قرار دارد و این گروه دارای آموزه ها و نیروهای خاص به خود است و بارها از دستورات رهبر القاعده سر باز زده اند.

در تحلیل های در خصوص داعش بر این نکته تاکید می شود که، داعش بیش از یک ایده یا سازمان است. به عبارت بهتر داعش بعنوان یک گفتمان عمل می کند و در درون خود دارای عقلانیت و اصول رفتاری است. هر چند این گفتمان با دال خشونت مفصل بندی شده است اما بعنوان یک زمینه و تفکر دارای حامی و نفوذ اجتماعی است. از این رو داعش علاوه بر گفتمان و اصول رفتاری به دنبال احیایی خلافت اسلامی و قلمرو اسلامی است. لذا، ابوبکر البغدادی بعنوان رهبر این گروه به صورت رسمی جدایی خود را از گروه القاعده اعلام کرده و خود را خلیفه مسلمین نامید. این در حالی است که رهبران ارشد نظامی تشکیلات داعش را فرماندهان نظامی صدام حسین تشکیل می دهند. امروزه داعش علاوه بر عراق در سوریه و لبنان نیز نفوذ قابل توجهی دارد و در این کشورها در حال گسترش و انجام عملیات های نظامی است. داعش در شمال لبنان توسط ابوسیف الانصاری هدایت می شود و در حال انجام عملیات نظامی و نفوذ در لبنان هستند.

ساختار اعتقادی داعش

به لحاظ اعتقادی این گروه معتقد به سلفیسم است. این دیدگاه جز اعتقادات سنی مذهب به شمار می رود اما در قالب هیچ یک از چهار فرقه سنی قرار نمی گیرد. با توجه به گفتمان داعش و ایجاد «فقه التکفیر» خشونت هسته اصلی این حرکت را تشکیل می دهد به گونه ای که هر چیزی خارج از اعتقادات سلفی را کفر بر شمرده و با آن به مبارزه و نابودی بر می خیزند و بر این مبنا در صورت کشتن و از بین بردن یک نفر کافر به سعادت می رسند و کشتار کافران را مجاهدت فی سبیل الله می دانند. مبانی فکری سلفیان و داعش را می توان بر اساس چهار محور هستی شناسی، معرفت شناسی، روش شناسی و معنا شناسی مورد تحلیلی قرار داد.

در خصوص هستی شناسی داعش قائل به مجردات نیست و حتی خداوند را دارای جسم می دانند که در روز قیامت قابل مشاهده خواهد بود از این جهت روح انسان نیز همان جسم انسان است و چیزی خارج از حس و مشاهده وجود ندارند به گونه ای که وجود نفس غیر مادی مورد قبول داعش نمی باشد. اما تقسیم هستی به به غیب و شهادت را می پذیرند، بدلیل توجه به نقل در برابر عقل و اینکه قرآن تاکید بر جهان آخرت دارد مورد پذیرش داعش است اما بر این باور هستند که می توانند در جهان آخرت خداوند را با چشم سر ببینند.

در حوزه معرفت شناسی عقاید داعش بر نقل توجه دارد و عقل را فاقد قدرت شناخت می دانند و در عوض بایستی به کلام قرآن، احادیث و اجماع صحابه بدون اجتهاد توجه کرد. به عقیده آنان عقل انسان را از رسیدن به سعادت باز می دارد و باعث گمراهی و تباهی می گردد و لذا هرآنچه که در برابر نقل قرار دارد و یا توسط آن توجیه نشده است را کنار می نهند و آن را جلوه های جهل می پندارند که برای نمونه می توان به دست آوردهای نوین بشری اشاره داشت.

منابع مالی داعش

رشد سریع و گسترش داعش در منطقه خاورمیانه بخصوص کشور عراق و سوریه هر چند باعث تشکیل ائتلاف علیه این گروه در منطقه شد، اما منابع مالی و مراکز نفتی و گازی قابل توجهی در منطقه تحت کنترل این گروه قرار گرفت که در راستای پیشبرد اهداف آنان مورد بهره برداری قرار می گیرد. نیز مشهود است قسمت عمده منابع مالی این گروه بواسطه نفت و گاز در منطقه است در کنار این منابع برخی از پالایشگاه های نفتی و پتروشیمی عراق و سوریه که در منطقه تمرکز داعش قرار داشتن نیز در اختیار داعش است کارخانه فسفات و اسید سولفوریک که از جمله کارخانه های صنعتی بزرگ منطقه هستند نیز در اختیار نیروهای داعش قرار دارند. در کنار این منابع قاچاق اسلحه و انسان که بعنوان تجارت سیاه شناخته می شود و اخاذی از کشورهای دیگر در قبال تحویل دادن گروگان ها از جمله منابع مالی است که داعش از آنها بهره برداری می کند. مطابق با مراکز تحلیلی و منابع داعش برآورد می شود که این گروه سالانه ۹/۲ میلیارد دلار درآمد حاصل کند.

ساختار تشکیلاتی داعش

این گروه از یک ساختار تشکیلاتی هرم مانند برخوردار است به طوری که سرکرده آن ها در راس هرم قرار دارد و بقیه فرماندهان و نیروها در قاعده آن قرار می گیرند. تمامی فرماندهان و اعضا مناصب کلیدی توسط شخص خلیفه انتخاب می شود، به عبارت دیگر تمامی فرماندهان و اعضا اصلی داعش توسط شخص ابوبکر البغدادی تعیین و مورد نظارت قرار می گیرد. ابوبکر البغدادی پس از آنکه بعنوان خلیفه قرار گرفت فرماندهان و والیان دیگر شهرها را انتخاب کرد و با هرگونه تصمیم که بر خلاف نظر وی باشد مخالفت ورزید. وی ابتدا «ابو میسره احمد عبدالقادر الجزاع» را بعنوان والی بغداد و سپس «ابو مهندلطیف حمید اسوداوی» را بعنوان والی الانبار منصوب کرد. همچنین داعش نمایندگانی را برای امور گوناگون و فرماندهان نظامی دیگر جهت مبارزه انتخاب کرد.

ابو بکر البغدادی

نام حقیقی او ابوالعزم عوادجری السامرائی است. در سال ۱۹۷۱ در شهر سامرا، متولد شده است. ابو بکر، ابو عطاء، قریشی، حبشی و امیر المؤمنین القاب اوست. او خود را از نوادگان پیامبر اسلام معرفی می کند و از همین اعا برای اعلام خلافت خود استفاده کرده است. «اندیشکده بروکینگز» آمریکا مدعی است که نسب او به «جعفر کذاب» می رسد.

هویت

تحصیلات و فعالیت تبلیغی

او محرز دکتری خود را در علوم اسلامی از دانشگاه بغداد دریافت کرده و به عنوان استاد در دانشگاه تکریت تدریس کرده است. تا پیش از حمله آمریکا به عراق، امامت جماعت چند مسجد در بغداد، فوجیه و سامرا، را بر عهده داشته است.

وارد شدن به فعالیت نظامی

در سال ۲۰۰۳ یک گروهک نظامی کوچک و نه چندان شناخته شده با نام «جیش امر الایمان والجماعه» تأسیس کرد تا نیروهای آمریکا در عراق بجنکد.

دستگیری

در سال ۲۰۰۴ نیروهای امریکایی او را دستگیر و به زندان «بوکا» در جنوب عراق منتقل کردند. او در طول سال های که در زندان «بوکا» بود، به افراط گرایی تمایل یافت زیرا بسیاری از رهبران القاعده در «بوکا» زندانی بودند. در سال ۲۰۰۶، آزاد شد.

پیوستن به سازمان تروریستی «دولت اسلامی عراق»

- البغدادی در سال ۲۰۰۶ به «دولت اسلامی عراق» پیوست و مناصب مهمی چون امیر شورعی الانبار، امیر شورعی سامرا، والی فوجیه، والی دجله، والی الفولاد و مسئول عملیات های سازمان را عهده دار شد.
- او به دست راست ابو عمر البغدادی، رهبر سازمان، تبدیل شد. در سال ۲۰۱۰، پس از کشته شدن ابو عمر البغدادی در عملیات مشترک نیروهای امریکایی و عراقی، ابو بکر البغدادی به عنوان دانشیار او و رهبر سازمان انتخاب شد.
- در سال ۲۰۱۱، امریکاییان نام او را در فهرست تروریست های تحت تعقیب خود قرار داد و پاداشی ۱۰ میلیون دلاری برای اطلاعات منجر به دستگیری یا قتل او تعیین کرد.

نتیجه

رشد گروه داعش نوعی به چالش کشیدن تهدیدات سنتی در خاورمیانه است. تهدیداتی که پیش از این عمدتا در قالب درگیری میان مرزهای سیاسی و بین کشورها رخ می داد؛ اما ظهور پدیده داعش حاکی از فصل نوین مسائل امنیتی در منطقه است که نه تنها در درون کشور خاص بلکه به صورت گسترده یافته چندین کشور را تحت تاثیر خود قرار می دهد.

منابع

۱. حرانی، ابن تیمیه (۱۴۱۸ق) مجموعه فتاوی.
۲. فیرحی، داوود (۱۳۹۳) گزارش اعتدال و افراط، مرکز مطالعات خاورمیانه، قابل دسترس در پایگاه اینترنتی: www.ipsa.ir/content.
۳. فیروزآبادی، سید حسن و همکاران (۱۳۹۳) تکفیری های داعشی را بشناسیم، تهران: انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی.
۴. عباسی، محمود (۱۳۹۳) سنخ شناسی داعش، فصلنامه مطالعات راهبردی جهان اسلام، سال پنجم، شماره ۲، صص ۹۳-۱۲۰.
۵. بیلیس، جان؛ اسمیت، استیو (۱۳۸۳) جهانی شدن سیاست: روابط بین الملل در عصر نوین، (ترجمه ابوالقاسم راه چمنی و دیگران)، تهران: موسسه فرهنگی و تحقیقات بین المللی ابرار معاصر.
۶. روشن چشم، حامد (۱۳۹۳) تحلیل جامعه شناختی داعش، روزنامه رسالت.
7. Asad, Muhammad (1999) The principles of state and government in Islamic, Published by Islamic Book Trust.
8. Astin, Henry (2014) NBC NEWS, Global Jihadis or al-Qaeda Wannabes: Who are the Islamic State of Iraq and the Levant? January ۱۱
9. Bunzel, Cole (2014) The Islamic state of disobedience: Al-Baghdadi triumphant, October 5.
10. Mortada, Radwan (2014) Al-Qaeda leaks Baghdadi and Golani fight over the Levant Emirate, January 10. <http://english.al-akhbar.com/content/al-qaeda-leaks-baghdadi-and-golani-fight-over-levant-emirate>
11. Freeman, Colin (2014) Meet Abu Bakr al-Boghdadi, al-Qaeda's new poster boy for the Middle East, January 13. <http://www.dnaindia.com/world/report-meet-abu-bakr-al-baghdadi-al-qaeda-s-new-poster-boy-for-the-middle-east-1949849>
12. Nusrelyn, Tomas (2013) The long war Journal, Al-Qaeda in Iraq Al-Nusra Front emerges as rebranded single entity, April 9.

